

SANKCIE V PRÁVE PROTI NEKALEJ SÚŤAŽI A VYBRANÉ ZVLÁŠTNOSTI SPOJENÉ S NIMI

JÁN PÁLENÍK

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Česká republika

Abstract in original language

Úlohou tohto príspevku je poskytnúť stručný prehľad nárokov a sankcií, ktoré je možné priznať v práve proti nekalej súťaži a analyzovať niektoré problémy, súvisiace s nimi. Samostatná časť je venovaná európskym smerniciam 2005/29/ES a 2006/114/ES a vybraným otázkam, ktorými sú rozlomenie úpravy nekalej súťaže na „právo proti nekalým obchodným praktikám vo vzťahu medzi obchodníkmi a spotrebiteľmi“ a „právo proti nekalým súťažným praktikám vo vzťahu medzi súťažiteľmi“ a možnosť sankcionovať rušiteľa žalobou postavenou „na viacerých nohách.“

Key words in original language

Sankcia; nekalá súťaž; spotrebiteľ; súťažiteľ; nároky z nekalej súťaže.

Abstract

The objective of this paper is to give brief overview of admission of claims and sanctions in unfair competition law and analyze certain related issues. Separate part is focusing on European directives 2005/29/EC and 2006/114/EC and selected issues, which are dualism in unfair competition law and possibility to file an action against violator based on “multiple feet” (different branches of law).

Key words

Sanction; unfair competition; consumer; competitor; unfair competition claims.

1. SÚBEH VEREJNOPRÁVNÝCH A SÚKROMNOPRÁVNÝCH ÚPRAV

Prijatie smernice, aj keď s dobrým úmyslom, nemusí často krát spôsobiť zamýšľané účinky alebo je ich možné dosiahnuť až následným výkladom. Preto smernica môže priniesť viac otázok ako odpovedí v danej oblasti. Jedným z príkladov je aj možnosť súbehu verejnoprávnej a súkromnoprávnej úpravy a to po prijatí smernice 2005/29/ES (ale podobné znenie má aj smernice 2006/114/ES). Je to síce prax bežnejšie používaná v zahraničí, ale logicky by to malo byť možné aj v českom právnom prostredí (ako uvádza Hajn – „nič by nemalo brániť“). Podmieňovací spôsob je však namieste s ohľadom na znenie článku 11 bodu 1 smernice

2005/29/ES, ktorý ukladá členským štátom zaistenie existencie právnych prostriedkov, aby oprávnené osoby mohli: „

a) podaly žalobu pro používání nekalých obchodních praktik

nebo

b) napadly tyto nekalé obchodní praktiky u správního orgánu, který je příslušný k rozhodování o stížnostech nebo k podání podnětu k zahájení příslušného soudního řízení.“

Ako je možné spozorovať problém by mohlo tvoriť slovo nebo, keďže je možné dôjsť k výkladu, že oprávnené subjekty majú oprávnenie využiť iba jednu z „ciest práva.“

Avšak od tohto je nutné upustiť s poukazom na právnu tradíciu, ktorá možnosť súbehu umožňovala a umožňuje (napríklad verejnoprávny zásah v oblasti práva životného prostredia s následným súkromnoprávnym vymáhaním náhrady škody – dokonca sám verejnoprávny orgán odkáže oprávneného na súkromnoprávne vymáhanie). Ďalej je nutné poukázať na často rozdielne podmienky pre uplatnenie postihu v súkromnoprávnej a verejnoprávnej oblasti, dokonca, môže nastať situácia, kde po neúspešnom verejnoprávnom zásahu, bude zásah súkromnoprávny úspešný. Preto kombinácia oboch postihov by mala priniesť väčší efekt a v pochybnostiach je nutné vykladať smernicu 2005/29/ES¹ (a aj smernicu 2006/114/ES), tak že súbeh úprav sa umožňuje, ale zároveň nevykladať túto možnosť príliš široko.²

K uvedenému súbehu je možné uviesť rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe č. j. R 3 Cmo 253/97 (aj keď ide o rozhodnutie z doby „pred smernicou“ naznačuje smer, akým by sa mala česká judikatúra uberať v otázke súbehu postihov nekalej súťaže a iných noriem verejného práva), v ktorom sa uvádza: „Při zkoumání podmínek naplnění generální klauzule nekalé soutěže není samo o sobě rozhodné, zda tvrzeným závadným jednáním byly či nebyly porušeny předpisy z určitého odvětví práva jiného než té části, která upravuje horizontální vztahy při podnikání, tedy zda jsou porušovány předpisy veřejného práva či práva soukromého, rovněž není rozhodné, zda daná konkrétní oblast práva zároveň upravuje konkrétní mechanismy a prostředky k nápravě včetně sankcí, směřujících k porušovateli těchto předpisů. Rozhodné naopak je, zda tvrzené jednání, které je v rozporu

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (ďalej len smernica 2005/29/ES)

² Hajn, P. Jak postihnout nekalé jednání vůči soutěžitelům nebo spotřebitelům (O smyslu evropských směrnic). Obchodněprávní revue. 2009, roč. 1, č. 9, s. 244.

s právními předpisy, má kauzální vztah k hospodářské soutěži a dopad v soutěži. Tedy zda tvrzené jednání je porušením dobrých mravů soutěže, došlo k němu v rámci hospodářské soutěže, a toto jednání je způsobilé vyvolat újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, tedy zda jsou dány předpoklady kvalifikace jednání podle § 44 odst. 1 ObchZ.³

Otázkou úzko súvisiacou je aj priame postihovanie porušenia noriem verejného práva právom nekalej súťaže. Spôsobom akým je to možné dosiahnuť je využitie sudcovskej skutkovej podstaty – porušenia noriem verejného práva s dôsledkami na súťažné postavenie. Takto je umožnené súťažiteľom domáhať sa noriem ochraňujúcich iba spotrebiteľov (napríklad pri využívaní praktík z „čiernej listiny“⁴).

2. DUALIZMUS PRÁVA NEKALEJ SÚŤAŽI

Zo záveru posledného oddielu je možné vidieť, že pôvodne jednotné európske právo proti nekalej súťaži sa rozlomilo na dve časti a to na „právo proti nekalým obchodným praktikám vo vzťahu medzi obchodníkmi a spotrebiteľmi“ a „právo proti nekalým súťažným praktikám vo vzťahu medzi súťažiteľmi“.⁵ Prameňom európskeho práva nekalej súťaže vo vzťahu súťažiteľ - súťažiteľ je smernica 2006/114/ES (v ČR sa smernica transponovala do ObchZ⁶) a vo vzťahu súťažiteľ – spotrebiteľ je prameňom smernica 2005/29/ES (a v ČR jej transpozícia do ZOS⁷). Jedným z dôvodov, prečo došlo k tomuto rozlomeniu je neochota súťažiteľov o kvalifikáciu určitých jednaní ako nekalých, pretože sú vlastné všetkým alebo aspoň väčšine súťažiteľov, čoho dôsledkom bolo prijatie smernice špeciálne zameranej na spotrebiteľa ako na slabší subjekt. Dôsledkom tohto je aj zakotvenie v nej praktík „per se“ zakázaných – čiernej listiny smernice 2005/29/ES.

Avšak určitú podobu akou sú chránení aj súťažitelia nám dáva bod 8 dôvodov smernice 2005/29/ES: „Tato směrnice přímo chrání ekonomické zájmy spotřebitele před nekalými obchodními praktikami vůči spotřebitelům. Tím také nepřímo chrání oprávněné podniky před soutěžiteli, kteří nedodržují pravidla této směrnice, a zaručuje korektní hospodářskou soutěž v oblastech jí koordinovaných.“

³ Vid' Macek, J. Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže. Praha: C.H. Beck, 2000. s. 98.

⁴ Příloha č. 1 smernice 2005/29/ES

⁵ Hajn, P. rukopis výskumného zámeru ČESKÉ PRÁVO PROTI NEKALÉ SOUTĚŽI V KOMUNITÁRNÍM KONTEXTU. s. 19-20.

⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v znení neskorších predpisov

⁷ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele v znení neskorších predpisov

3. PROSTRIEDKY OCHRANY PROTI NEKALEJ SÚŤAŽI

Prostriedky ochrany osôb dotknutých nekalou súťažou (súťažiteľov, spotrebiteľov a iných osôb) je možné rozdeliť do viacerých skupín:

- prostriedky ochrany podľa súkromného práva
 - prostriedky ochrany podľa OZ
 - prostriedky ochrany podľa ObchZ
 - prostriedky ochrany podľa OSŘ⁸
- prostriedky ochrany podľa verejného práva
 - trestnoprávne prostriedky
 - správno-právne prostriedky
- mimoprávne prostriedky ochrany

podľa subjektu, ktorý ich prijme na:

- súdne prostriedky ochrany
- mimosúdne prostriedky ochrany
 - svojpomocné
 - správnymi orgánmi

ďalej je možné deliť opatrenia, ktoré stíhajú nekalú súťaž na:

- predbežné opatrenia
- rozhodnutia meritórne⁹

⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v znení neskorších predpisov.

⁹ Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 375.

3.1 PROSTRIEDKY OCHRANY PODĽA OZ

3.1.1 ZÁSAH DO POKOJNÉHO STAVU § 5 OZ

Z dikcie § 5 OZ je možné domáhať sa zásahu u príslušného orgánu štátnej správy, ak bol narušený pokojný stav. Avšak tento predchádzajúci pokojný stav nemusí byť stavom existujúcim po práve. V obvyklejších prípadoch nekalej súťaže nebude ochrana doterajšieho pokojného stavu ľahko predstaviteľná. Ale je nutné aspoň zmieniť aj túto možnosť ochrany, ktorá sa radí medzi mimosúdne prostriedky.

3.1.2 SVOJpomOC § 6 OZ

Praktickejší význam má svojpomoc podľa § 6 OZ. Oprávnenosť svojpomoci je daná radou podmienok, ktoré musia byť naplnené. Zásah do práva, voči ktorému sa uplatňuje svojpomocná obrana, musí byť neoprávnený a musí hroziť bezprostredne. Svojpomoc môže vykonávať iba sám ohrozený, resp. jeho zákonný zástupca alebo zmocnenec. Odvrátenie zásahu musí byť konané primeraným spôsobom. Inak by sa jednalo o svojpomoc nedovolenú, ktorá by bola spojená s následkami právom predvídanými, napr. povinnosť k náhrade škody podľa § 420 a násl. OZ.¹⁰

Svojpomoc môžu využiť aj spotrebiteľia. Bude to platiť najmä v prípadoch, keď dôjde ku konaniu obťažujúcemu spotrebiteľa, ktoré sú radené pod generálnu klauzulu v § 44 odst. 1 ObchZ. Zásadne bude napríklad prípustné, aby sme neodbytného podomového obchodníka, ktorý vsunul nohu do našich dverí a presvedčuje nás k nákupu, dôrazne vyzvali k obchodu, a keď tak neučiní, aby sme ho primeraným spôsobom z dverí vytlačili.¹¹

3.1.3 NUTNÁ OBRANA

Svojpomocné opatrenia proti nekalej súťaži sa môžu konať aj v režime § 418 odst. 2 OZ o nutnej obrane: „Rovnež neodpovída za škodu, kto ji způsobil v nutné obraně proti hrozičímu nebo trvajícímu útoku. O nutnou obranu nejde, byla-li zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.“

Zdôraznime, že všetky súťažné opatrenia musia spĺňať kritéria generálnej klauzule proti nekalej súťaži. Pretože ako už zdôrazňovala predvojnová judikatúra, mnohé obranné konania budú len skrytým útokom.¹²

¹⁰ Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 381-382.

¹¹ Hajn, P. Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 250.

¹² Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 382.

3.2 PROSTRIEDKY OCHRANY PODĽA OBCHZ

3.2.1 AKTÍVNA A PASÍVNA LEGITIMÁCIA

Pri civilnom spornom konaní súdnom stoja proti sebe dva subjekty žalobca a žalovaný. Na otázku kto môže byť žalobcom nám dáva odpoveď aktívna legitimácia a na otázku koho je možné žalovať pasívna legitimácia. Sporov o nekalú súťaž sa v ObchZ dotýkajú 2 procesné ustanovenia - § 53 a § 54.

Tradične pojem „aktívna legitimácia“ zahŕňa dve časti:

1. subjekty, ktoré sú zo zákona oprávnené podať žalobu
2. nároky, ktoré zákon priznáva týmto subjektom

Aktívne legitimované subjekty sú:

1. „osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena“ (§ 53 ObchZ) – súťažitelia, spotrebiteľia a iné osoby
2. „právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů“ (§ 54 odst. 1 ObchZ) – tieto subjekty stoja mimo okruhu osôb dotknutých uvedených pod bodom 1, lebo ich práva neboli nekalou súťažou ani porušené ani ohrozené¹³

Pasívne legitimovaným je rušiteľ, v závislosti na porušenej skutkovej podstate je možné, že rušiteľom nebude iba súťažiteľ, ale aj iné osoby (noviny uverejňujúce klamlivú reklamu, podplácajúca osoba,...).

Dôležitou súčasťou § 54 je obrátenie dôkazného bremena v prospech spotrebiteľa, čím je poskytovaná vyššia miera ochrany, nakoľko by nemožnosť spotrebiteľa dokázať určité skutočnosti, známe iba rušiteľovi, mohla zvýhodňovať nekalého súťažiteľa a vytvárať neochotu spotrebiteľov domáhať sa svojich práv. Toto obrátené dôkazné bremeno sa vzťahuje na prípady § 44 až § 47 a § 52 ObchZ, v ktorých musí rušiteľ dokázať, že sa nekalej súťaže nedopustil, ale zostáva na žalobcovi (aj keď je ním spotrebiteľ), aby preukázal výšku takto spôsobenej ujmy.

V § 54 odst. 2 a jeho výpočte (§ 44 až § 47 a § 52) je možné dospieť k dvom výkladom: 1. je to protipól výpočtu v odstavci 1, a preto k obráteniu dôkazného bremena nedochádza v ostatných prípadoch alebo 2. výklad – ak žaluje spotrebiteľ je obrátené dôkazné bremeno vždy, keďže § 44 odst. 1 je generálnou klauzulou a zahrňuje všetky druhy nekalej súťaže.¹⁴

¹³ Večerková, E. In Faldyna, F. a kol. Obchodní právo. Praha: ASPI a. s., 2005. s. 158.

¹⁴ Večerková, E. Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly). Brno: Masarykova univerzita, 2005. s. 187-188.

3.2.2 NÁROKY VYPLÝVAJÚCE Z § 53 OBCHZ

Už v spomínanom §53 ObchZ sú vymenované právne prostriedky ochrany proti nekalej súťaži, ale nie sú bližšie špecifikované. Je to možné považovať za nevýhodu úpravy (neplní návodovú, racionalizačnú funkciu), ale aj jej prednosť, keďže poskytuje viac voľnosti pre aplikačnú prax a umožňuje aj zmeny tejto praxe (ako je obvyklé v práve proti nekalej súťaže – pozn. autora).¹⁵

Osoby aktívne legitimované sa môžu domáhať podľa ustanovenia §53 ObchZ nasledujúcich nárokov:

1. zdržania sa protiprávneho konania
2. odstránenie závadného stavu

d'alej

3. poskytnutie primeraného zadosťučinenia
4. nahradenie škody
5. vydanie bezdôvodného obohatenia

Tieto nároky je možné rozdeliť na dve skupiny (ako to sleduje zákonodarca slovom d'alej – pozn. autora) podľa funkcie, ktorú plnia na:

1. zabraňovacie nároky (1. a 2.)
2. náhradové alebo kompenzačné alebo satisfakčné (3. – 5.)¹⁶

Slovom d'alej mohol zákonodarca sledovať aj úmysel rozdeliť na nároky, ktorých sa môžu domáhať všetky osoby aktívne legitimované, ktorých okruh bol rozšírený § 54 odst. 1 nad očakávané osoby (osoby dotknuté oprávnené z nekalej súťaže („Právo, aby se rušitel protiprávního jednání zdržel a aby odstranil závadný stav, může mimo případy uvedené v § 48 až 51 uplatnit též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.“) a na nároky, ktorých sa môžu domáhať iba osoby dotknuté. Avšak slovom d'alej je možné dospieť k výkladu, ako uvádza Hajn, že nároky na primerané zadosťučinenie, náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia je možné požadovať až po uplatnení žaloby na zdržanie sa protiprávneho konania a odstránenie závadného stavu. Ale keďže niekedy prestanú byť aktuálne nároky zo skupiny zabraňovacích, ako dopĺňa Hajn, nemôže to vylúčiť ostatné nároky. A nie je výnimkou, že

¹⁵ Hajn, P. rukopis výskumného zámeru ČESKÉ PRÁVO PROTI NEKALÉ SOUTĚŽI V KOMUNITÁRNÍM KONTEXTU. s. 58.

¹⁶ Večerková, E. In Faldyna, F. a kol. Obchodní právo. Praha: ASPI a. s., 2005. s. 158.

prostredníctvom žaloby na zdržanie sa konania súd vyrieši otázku nekalosti konania a žalobca potom uplatní zvyšné nároky.¹⁷

Nemožnosť právnických osôb oprávnených hájiť záujmy súťažiteľov a spotrebiteľov žalovať v prípadoch § 48 až 51 ObchZ, je možné obísť správne formulovaným petitom žaloby. Napríklad v prípade porovnávacej reklamy (§ 50a) je nutné žalovať na klamlivú reklamu (§ 45), v iných prípadoch postačí žalovať iba podľa generálnej klauzule (§ 44 odst. 1). Táto skutková podstata (§ 45) alebo sama generálna klauzula už nie sú zahrnuté do výpočtu v § 54 odst. 1 a je možné, aby v týchto prípadoch bola aktívne legitimovaná aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov.¹⁸

Zdržanie sa protiprávneho konania

Ide o negatívnu žalobu, v ktorej petite sa žalobca domáha uloženia povinnosti žalovanému zdržať sa konania, ktoré porušuje alebo ohrozuje právo proti nekalej súťaži. V § 53 je formulácia „tohoto jednaní“ z toho je možné usudzovať (ako uvádza Hajn), že žaloba by sa mala držať iba tohto jednaní a nemalo by ňou byť požadované zdržanie sa jednaní s malými odchýlkami (ak nekalá súťaž spočívala vo vydávaní klamlivej reklamy v novinách, tak sa žalobca nemôže dovoliavať zdržania sa uverejňovania reklamy v televízii). Avšak je nutné uvažovať nad tým, ak súd rozhodne o nekalosti tohto jednaní, nekalému súťažiteľovi stačí zmeniť malý detail a spor, ktorý trval dlhú dobu je nutné začať od začiatku. Preto by sa nemali súdy obmedzovať iba na toto jednanie, ale ak bude petit správne naformulovaný – ani nie príliš široko (opakovanie zákonného zákazu (neurčité) alebo síce súvisiace konanie, ale nezávadné) ani nie príliš úzko (nie je to právne nemožné, ale skôr neúčelné), tak tomuto petitu vyhovieť. Tento názor má nielen pragmatické dôvody, ale je možné o ňom uvažovať aj s dikcie § 53 „nekalou súťažou porušenou alebo ohrozenou“, preto ako ďalej uvádza Hajn, by nárok na zdržanie sa protiprávneho konania mal byť vykladaný tak, že sa týka aj konania nekalej súťaži, ktoré hrozí.¹⁹

Odstránenie závadného stavu

Je to žaloba reštitučná, ktorej podstata bude spočívať v opatreniach najrôznejšieho charakteru (likvidácia nástennej reklamy, uvedení vecí na pravú mieru,...). Dokonca v niektorých prípadoch bude odstránenie závadného stavu splyvať s zdržaním sa konania (stiahnutie nekalosúťažných

¹⁷ Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 386-387.

¹⁸ Večerková, E. Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly). Brno: Masarykova univerzita, 2005. s. 180-181.

¹⁹ Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 375, 376, 387.

reklamných prospektov z obehu). Aj tu, ako pri zdržaní sa konania, môže byť konanie aktívne (nielen likvidácia súťažiteľových reklamných prostriedkov, ale aj ich doplnenie upresňujúcimi údajmi).²⁰

Primerané zadosťučinenie

Žaloba na primerané zadosťučinenie sa nazýva aj žalobou satisfakčnou. Je možné ho považovať za prechod od zabraňovacích nárokov uvedených v § 53 ObchZ k nárokom uvedeným za slovom ďalej. A to z dôvodu toho, že primerané zadosťučinenie je nástrojom multifunkčným, pretože môže prispievať k satisfakcii osôb dotknutých nekalou súťažou, ale aj k odstráneniu závadného stavu nekalou súťažou spôsobeného (napríklad opravné prehlásenie ako jeden z nástrojov podľa smerníc 2006/114/ES a 2005/29/ES). V peňažitej forme môže potom primerané zadosťučinenie plniť funkciu náhradovú, satisfakčnú aj sankčnú a prispievať k prevencii závadného stavu.

Doterajšia rozhodovacia prax však zdôrazňuje predovšetkým kompenzačnú funkciu primeraného zadosťučinenia. Vychádza to z toho, že primerané zadosťučinenie vo veciach nekalej súťaži slúži k náprave nemateriálnych ujem a nemôže slúžiť ako substitúcia k ťažko dokázateľnej náhrade hmotnej škody.

Táto myšlienka bola vyjadrená v rozsudku Vrchného súdu v Prahe z 10. 8. 2004 sp. zn. 3 Cmo 293/2003: „Odvolaací soud v souvislosti s uplatněným nárokem a jeho zdůvodnění žalobcem zdůrazňuje, že zákonným důvodem pro přiznání práva na přiměřené zadosťučinění je jen (zdůraznil Hajn – pozn. autora) náprava nemajetkové újmy. Pokud oprávněnému vznikla hmotná újma, prostředkem nápravy může být pouze náhrada škody, event. vydání bezdůvodného obohacení. Nelze připustit, aby (např.z důvodu obtížného prokazování výše škody) si cestou požadavku na zaplacení přiměřené zadosťučinění oprávněný řešil jemu vzniklou újmu hmotnou. Spolu s břemenem tvrzení a důkazním je na žalobci, aby vznik nemajetkové újmy jednak tvrdil, ale – a to zejména – uvedl rovněž, v čem spočívá tato újma a jaký je její rozsah a navrhl důkazy ke svém tvrzením.“

Formulácia v § 53 ObchZ predpokladá neuzatvorený počet podôb primeraného zadosťučinenia a uvádza konkrétne jednu z nich – zadosťučinenie v peniazoch.²¹ Jednou z možností výkladu je to, že zákonodarca zdôrazňuje peňažnú formu, aby na ňu nebolo zabudnuté, keďže zadosťučineniu sa prikladá skôr morálna funkcia.

²⁰ Hajn, P. *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 243.

²¹ Hajn, P. rukopis výskumného zámeru *ČESKÉ PŘÁVO PROTI NEKALÉ SOUTĚŽI V KOMUNITÁRNÍM KONTEXTU*. s. 63 a násl.

Podstatné však, čo sa týka formy primeraného zadost'učinenia, je to že podoba sa má voliť tak, aby tento právny prostriedok splnil svoj účel, ako sa uvádza v rozhodnutí Vrchného súdu v Prahe sp. zn. 3 Cmo 684/95. A uplatní sa tu tak základné pravidlo práva proti nekalej súťaži, že voľba právnych prostriedkov záleží na okolnostiach daného prípadu.

Formu si však musí zvoliť žalobca, ako aj tvrdiť, že s touto formou bude dosiahnutý účel primeraného zadost'učinenia a to obzvlášť, ak by malo byť primerané zadost'učinenie poskytnuté v peniazoch. K tomu uviedol Najvyšší súd ČR v rozsudku z 5. 5. 2006 sp. zn. 32 Odo 511/2006, že povinnosťou žalobkyne je tvrdiť: „proč právě forma peněžité satisfakce je s ohledem na tvrzené a prokázané nekalosoutěžní jednání na místě, a proč, pakliže nárok na peněžitou formu zadostiučinění bude prokázán, je přiměřenou právě požadovaná částka. Ze skutečnosti, že nárok na zadostiučinění podléhá volné úvaze soudu, nelze bez dalšího dovodit, že soud „nepotřebuje kritéria“ která by pro přiměřenost takového nároku posuzoval.“ Podobne sa k voľbe formy a tvrdenia žalobcu vyjadruje už aj spomínané rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe 3 Cmo 684/95: „Volba formy zadostiučinění je sice na žalobci, spočívá však na něm i břemeno tvrzení a důkazní břemeno k odůvodnění a oprávnění jeho volby.“

Žalobca, ktorý požaduje primerané zadost'učinenie v peniazoch musí v petite žaloby uviesť aj výšku, v akej ho požaduje. Táto výška sa potom stáva limitom, ktorý súd nemôže prekročiť, ďalej môže priznať čiastku nižšiu, nemusí ho priznať vôbec alebo môže naviesť žalobcu, aby zmenil formu primeraného zadost'učinenia a žiadal ho v nepeňažitej forme.

Samotné určenie výšky, v akej je primerané zadost'učinenie požadované, je otázkou žalobcovej úvahy na základe skúseností, ktorú je možné chápať ako súčasť procesnej taktiky. V rozhodnutí Vrchného súdu v Prahe 3 Cmo 684/95 sa uvádza: „nepřichází v úvahu doložení určité výše újmy žalobcem, neboť sama povaha této újmy přímé její vyčíslení neumožňuje.“ Zároveň musia byť súdu poskytnuté kritéria, podľa ktorých by sa dalo overiť, či výška zadost'učinenia spĺňa primeranosť.²² Najčastejšie sa uvádzajú kritéria z rozsudku Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 1 Odon 45/97 z 25. 3. 1998: „Přiměřenost zadostiučinění, která představuje též přiměřenost peněžní formy zadostiučinění, je nutno posuzovat v závislosti na konkrétních podmínkách každého jednotlivého případu.....Přiměřenost výše peněžního zadostiučinění musí být posuzována jak z objektivních tak ze subjektivních hledisek. Objektivními kritérii jsou zejména závažnost a intenzita nekalosoutěžního jednání, dosah tohoto jednání (jak velkou oblast trhu zasáhlo), vliv tohoto jednání na počet soutěžitelů v oboru, hodnota goodwillu postiženého, úroveň obratu v daném okruhu obchodů i výše obratu v celém rozsahu podnikání toho, kdo se dopustil nekalosoutěžního

²² Hajn, P. rukopis výskumného zámeru ČESKÉ PŘÁVO PROTI NEKALÉ SOUTĚŽI V KOMUNITÁRNÍM KONTEXTU. s. 66 a násl.

jednání. Mezi kritéria subjektivní povahy patří zvláště okolnost, zda ten, kdo se nekalosoutěžního jednání dopustil, si byl tohoto jednání vědom, popř. si mohl a měl být tohoto jednání vědom, dále motiv tohoto jednání, okolnost, jak ten, kdo se jednání dopustil, reagoval na upozornění a požadavky postiženého, popř. zda naopak postižený dával najevo nezáměr o nekalosoutěžní jednání druhého subjektu.²³

V súdnej praxi sa vyvinuli určité „taxy“, ktoré sú obvyklé pre peňažné zadost'účinenie, ale nie sú záväzné pre súdy. Avšak môžu slúžiť ako určité vodítko pre žalobcu, čo mu môže súdu priznať, ak uzná jeho nárok. Čo sa týka konkrétnych čiastok, ktoré české súdy priznávajú, hýbu sa v rádoch státisícov českých korún, pričom najvyššia čiastka, ktorú potvrdil Najvyšší súd ČR, bola jeden milión českých korún. Vždy však bude závisieť na okolnostiach prípadu, a to najmä na dĺžke nekalosúťažného jednanja, okruhu postihnutých osôb, závažnosti protiprávneho jednanja a pod.

Na rozdiel od verejnoprávných sankcií za súťažné delikty, sú čiastky výrazne nižšie v prípadoch peňažitého primeraného zadost'účinenia. To je výhodou pre nekalosúťažne konajúce subjekty, ktoré de facto môže táto skutočnosť motivovať k takému jednaniu, keďže tým chýba odstrašujúci účinok tohto právneho prostriedku. A platí staré pravidlo nekalej súťaže, že nekalá súťaž (minimálne v ČR) sa vyplatí. To platí obzvlášť pre veľké korporácie, pretože konečná výška peňažného primeraného zadost'účinenia je v nepomere k vynaloženým nákladom konkurenta, ktorý musí platiť značné čiastky za reklamnú kampaň, na ktorej bude rušiteľ parazitovať, a tak sa táto čiastka stáva iba „malou kvapkou vody“.²⁴

Náhrada škody

Nárok na náhradu škody patrí medzi tradičné prostriedky ochrany proti nekalej súťaži. Už z vyjadrenia je jasné, že podstatou tohto inštitútu je povinnosť rušiteľa nahradiť škodu. Škodou je nutné rozumieť materiálnu ujmu, ktorá vznikla osobe dotknutej na právach z nekalej súťaže. Deje sa tak podľa ObchZ a konkrétne jeho § 373 a násl, na ktoré odkazuje § 757. § 373 je zodpovednosťou za kontraktnú škodu, t. j. škodou spôsobenou za porušenie povinností zo záväzkového vzťahu. Táto zodpovednosť sa teda

²³ Hajn, P. Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 244.

²⁴ Ondřejová, D. PŘIMĚŘENÉ ZADOSTIUCINĚNÍ VE SPORECH Z NEKALÉ SOUTĚŽE A MEZE JEHO UPLATNĚNÍ In Dny Práva - 2009 - Days of Law [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2009 [cit. 14.2.2010]. s. 10-11. Dostupne z <http://www.law.muni.cz/edicni/dny_prava_2009/files/prispevky/omezenost_sankci/Ondrejova_Dana__1046_.pdf>.

riadi aj rovnakými pravidlami ako záväzková zodpovednosť a stojí na princípe objektívnej zodpovednosti.²⁵

Avšak je nutné upozorniť na to, že nárok na náhradu škody nie je totožný s nárokom na odstránenie závadného stavu, ako sa niekedy za to mylne má.²⁶ Keďže stav môže byť závadný aj bez vzniku škody a jeho odstránením nebude náhrada škody oprávnenej osobe z nekalej súťaže.

Škoda je však veľmi ťažko dokazovaná, pretože jej vznik v súťažnom práve závisí na mnohých faktoroch. Súťažiteľ dotknutý nekalou súťažou, ktorému sa zmenšia zisky nemôže tvrdiť tým, že rušiteľ rozširoval klamlivé tvrdenia mu vznikla škoda, pretože zisk nezávisí iba od tohto jedného samostatného konania, dokonca boli prípady, kedy to ma efekt opačný a prejaví sa staré známe pravidlo, že aj negatívna reklama je reklama.

Ďalšou otázkou, keď už sa podarí dokázať škodu (čo nie je časté v sporoch z nekalej súťaže), je otázka rozsahu vzniknutej škody. Nakoľko (ako sme už uviedli v predchádzajúcom odstavci) je hospodárska súťaž multifaktorálna, nie je možné uvažovať o priamej závislosti stratených ziskov (alebo iných ujem) a jedným konaním rušiteľa, pretože do súťaže vstupujú viaceré premenné (obchodná taktika súťažiteľa, celkový pohyb ekonomiky a pod.).

Ako uvádza Hajn, k jednoduchšiemu určeniu rozsahu môže slúžiť § 136 OSŘ: „Lze-li výši nároků zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy.“ Zákon ma na mysli situácie, kedy je nárok preukázaný, čo do svojho právneho základu a obtiaže skutkových zistení, či úplná nemožnosť týchto zistení sú spojené len s výškou uplatneného nároku.²⁷ Avšak zatiaľ je význam § 136 OSŘ veľmi malý, ale nie je možné vylúčiť, že by sa to mohlo zmeniť v prípade nejakého nového zásadného judikátu.

Tým by mohol byť rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2030/2007, v ktorom sa uvádza: „Soud může podle ust. § 136 o. s. ř. postupovat tehdy, je-li jistý právní základ uplatněného nároku. Při určení výše nároku jsou podkladem pro úvahu soudu takové skutečnosti, které vycházejí ze souvislostí posuzovaného případu a umožňují učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku; nejde tedy o určení výše nároku zcela volnou úvahou soudu.“ V danom texte stojí za povšimnutie „vycházejí ze souvislostí posuzovaného případu“, pretože slovom súvislosti

²⁵ Večerková, E. Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly). Brno: Masarykova univerzita, 2005. s. 173.

²⁶ Munková, J. Právo proti nekalé soutěži. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 108.

²⁷ Škárová, M. In Winterová, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 3. vydání. Praha: LINDE Praha a. s., 2007. s. 302.

je umožnený dosť voľný spôsob sudcovského úsudku. Určenie nároku sa nedeje „zcela voľnou úvahou“, čím sa naznačuje, že určité nie právne zanedbateľná miera úvahovej voľnosti je daná.²⁸

Vydanie bezdôvodného obohatenia

Posledným nárokom, ktorého sa môže žalobca dovolávať podľa § 53 ObchZ je vydanie bezdôvodného obohatenia. Keďže bezdôvodné obohatenie nie je v ObchZ definované, opäť nastúpi úprava podľa OZ (viď § 1 odst. 2 ObchZ) a to konkrétne § 451 OZ a násl. V jeho odstavci 2 sú taxatívne vymenované prípady, kedy sa o bezdôvodné obohatenie jednáť bude. Pre nekalú súťaž je dôležitý prípad posledný „majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů“. Niekedy je možné, že takémuto zaradeniu nekalej súťaže sa bude priečiť výklad prospěch z nepoctivých zdrojov, ak pojmu nepoctivé zdroje budeme prikladať iba morálny obsah alebo ak sa bude jednáť o nekalú súťaž objektívne.

Interpretačné východisko by tu malo byť také, že tomuto pojmu, rovnako ako pojmu nekalá súťaž tento morálny obsah prikladať nebudeme. A budeme chápať nepoctivé zdroje ako synonymum k výrazu právom nedovolené zdroje.

Pragmatický postup by tu mal byť taký, že tam kde je možné domáhať sa bezdôvodného obohatenia, použijeme inštitút náhrady škody, keďže ich zodpovednostný režim je v záležitostiach nekalej súťaže rovnaký.²⁹

3.3 PROSTRIEDKY OCHRANY PODĽA OSŘ

3.3.1 PREDBEŽNÉ OPATRENIE

Predbežné opatrenia je možné rozdeliť na dve časti a to predbežné opatrenia pred zahájením konania (§ 74 a násl. OSŘ) a po zahájení konania (§ 102 OSŘ). Do úvahy, ako prostriedok ochrany, pripadá najmä § 76 odst. 1 písm. f) OSŘ, ktorým je účastníkovi uložené niečo vykonať, niečo sa zdržať alebo niečo znášať.

O záležitosti nekalej súťaže, ak je podaný návrh na predbežné opatrenie, musí byť rozhodnuté bezodkladne, najneskôr však do 7 dní. Toto je nutné považovať za veľký pokrok oproti predchádzajúcemu stavu, kedy nebola stanovená lehota na rozhodnutie o predbežnom opatrení a strácalo svoj význam (k vydaniu došlo až za niekoľko mesiacov).

²⁸ Hajn, P. rukopis výskumného zámeru ČESKÉ PRÁVO PROTI NEKALÉ SOUTĚŽI V KOMUNITÁRNÍM KONTEXTU. s. 61-62.

²⁹ Hajn, P. Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 245.

Oproti tomu je nutné, aby návrh dostal požiadavkám kladeným na zrozumiteľnosť a určitosť. Ustanovenie § 75a OSŘ stanoví, že ak nie sú splnené všetky náležitosti návrhu alebo je neurčitý alebo nezrozumiteľný, predseda senátu ho odmietne, ak pre tieto nedostatky nie je možné pokračovať v konaní (nepoužije sa § 43 OSŘ o oprave a doplnení podania, ktoré nespĺňa náležitosti alebo je nezrozumiteľné alebo nejasné). V praxi je praktické nepodávať odvolanie, ak bol návrh odmietnutý ale podať nový návrh, ktorý odstráni chyby predošlého, nakoľko pri odvolaní sa, nie je stanovené lehota na rozhodnutie súdu (Súdy dokonca pri takomto postupe opakovaným návrhom dosť často vyhovejú).

Rovnako ako pri nároku na zdržanie sa určitého konania (§ 53 ObchZ) je nutné voliť správne petit, tak aby nebol ani príliš široký ani príliš úzky. Zároveň môže ísť o „testovanie“ procesných vyhládok v konaní vo veci samej, keďže je dosť pravdepodobné, ak súd rozhodne o predbežnom opatrení kladne, je možné očakávať (ale iba možné), že aj vo veci samej rozhodne obdobne. Dokonca formulácia petitu vo veci samej a návrhu na predbežné opatrenie môže byť zhodná.

Určitú definíciu o tom, kedy použiť predbežné opatrenie a čo musí byť osvedčené, aby bolo možné rozhodnúť kladne podáva Vrchný súd v Prahe v rozhodnutí R3 Cmo 1446/94: „Podle § 74 an. OSŘ soud může využít prostředku předběžného opatření, je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků. Je nepochybné, že tohoto prostředku může soud využít v těch případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení (tedy úprava poměrů účastníků po dobu, než bude rozhodnuto ve věci, musí být naléhavá), zejména k zamezení vzniku škody či jiné újmy, popř. k jejímu rozšiřování. Zda jde o takový případ, přenechává zákon k uvaze soudu v rámci zkoumání podmínek k vydání předběžného opatření. Pokud se však soud rozhodne použít tohto prostředku, musí mít rozhodné skutečnosti osvědčeny... Zásah do práv předběžným opatřením...musí být přiměřený...V úvahu musí vzít soud... i možnost uvedení poměrů účastníků ve stav, který tu byl před vydáním předběžného opatření.“³⁰

Predbežné opatrenie sa vydáva uznesením (viď § 167 odst. 1 OSŘ)

3.3.2 UVEREJNENIE ROZSUDKU

K náprave môže slúžiť aj uverejnenie rozsudku, ktorý plní funkciu informačnú. Nejde však o samostatne uplatniteľný nárok. Pôvodne bola úprava v § 55 ObchZ, ale s účinnosťou od 1. 1. 2003 upravuje uverejnenie rozsudku § 155 odst. 4 OSŘ: „Ve věcech ochrany práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, ochrany práv z duševního vlastnictví a ve věcech ochrany práv spotřebitelů může soud účastníkovi,

³⁰ Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 384 a násl.

jehož žalobe vyhovel, priznat na jeho návrh ve výroku rozsudku právo rozsudek uveřejnit na náklady neúspěšného účastníka; podle okolností případu soud stanoví též rozsah, formu a způsob uveřejnění.“ Je důležité zdůraznit, že toto právo může priznat iba účastníkovi, ktorého žalobe vyhovel, to znamená iba žalobcovi. Ďalej tak môže učiniť iba na návrh žalobcu a nie z vlastnej iniciatívy. A z dikcie tohto ustanovenia („stanoví“) musí súd stanoviť rozsah, formu a spôsob uverejnenia.³¹

4. ZÁVER

Ako je možné vidieť prostriedky na ochranu subjektov pri porušení ich práv z titulu nekalej súťaže sú rozmanité a ich úspešná aplikácia bude záležať od formulačnej schopnosti postihnutej strany ako aj argumentov, ktoré bude možné preukázať súdu a posledným dôležitým faktorom je aj postoj súdu resp. konkrétneho sudcu k nekalej súťaži ako celku a k možnostiam uplatnenia jednotlivých prostriedkov.

Posledný z bodov bude pôsobiť najväčší problém, jedným z príkladov je napríklad primerané zadosťučinenie. Ako bolo vidieť aj na tejto konferencii, existujú rozdielne názory aj na výšku, aká by mala byť priznaná úspešnému žalobcovi v sporoch z nekalej súťaže v porovnaní s momentálnou situáciou.

Podľa môjho názoru je nutné sa stotožniť s tým, že výška nie je dostatočná na to, aby primerané zadosťučinenie plnilo odstrašujúcu funkciu pre rušiteľov, aby sa v budúcnosti zdržali nekalosúťažného jednanja. Dôvody je možné vidieť na oboch stranách (súd a žalobca) či už je to nepriznávanie vysokých čiastok kvôli neochote súdu alebo je to následné nepožadovanie vysokých čiastok oprávnenými osobami práve z tohto dôvodu, aby nebolo primerané zadosťučinenie znížené, čo by znamenalo čiastočný procesný neúspech.

Sporným zostáva aj to či by napríklad prvý žalobca v spore, kde by boli porušené práva z nekalej súťaže, nemal byť „odmenený“ čiastkou z primeraného zadosťučinenia za ochotu bojovať za čistotu súťažných vzťahov. Takisto je aj otázne naplnenie všetkých funkcií, ktoré môže primerané zadosťučinenie plniť.

Všetky tieto problémy ako aj tu konkrétne rozobraný dualizmus či súbeh právnych úprav iba potvrdzuje to, že právo nekalej súťaže nie je jednoznačnou oblasťou a nie je možné na ňu nazerať iba ako na text zákona, ale je nutné brať do úvahy širšie súvislosti (napríklad ako funkciu plní konkrétny prostriedok ochrany), takisto sa tu budú kľbiť osobné postoje k právu nekalej súťaži a najdôležitejšie postoje budú názory súdu, keďže iba súdu náleží rozhodovať, čo je nekalým konaním a čo ním nie je (právo

³¹ Hajn, P. In Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 390-391.

nekalej súťaže je právom sudcovským). Z čoho však budú postoje vychádzať je individuálne a je možné a malo by byť aj účelne, aby tieto postoje boli ovplyvňované odborníkmi v oblasti.

Literature:

- Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007
- Faldyna, F. a kol. Obchodní právo. Praha: ASPI a. s., 2005
- Hajn, P. Jak postihnout nekalé jednání vůči soutěžitelům nebo spotřebitelům (O smyslu evropských směrnic). Obchodněprávní revue. 2009, roč. 1, č. 9
- Hajn, P. rukopis výskumného zámeru ČESKÉ PRÁVO PROTI NEKALÉ SOUTĚŽI V KOMUNITÁRNÍM KONTEXTU
- Hajn, P. Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži. Brno: Masarykova univerzita, 2000
- Munková, J. Právo proti nekalé soutěži. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008
- Večerková, E. Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly). Brno: Masarykova univerzita, 2005
- Winterová, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 3. vydání. Praha: LINDE Praha a. s., 2007
- Ondřejová, D. PŘIMĚŘENÉ ZADOSTIUCHNĚNÍ VE SPORECH Z NEKALÉ SOUTĚŽE A MEZE JEHO UPLATNĚNÍ In Dny Práva - 2009 - Days of Law [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2009 [cit. 14.2.2010]. Dostupne z <http://www.law.muni.cz/edicni/dny_prava_2009/files/prispevky/omezen_ost_sankci/Ondrejova_Dana__1046_.pdf>
- Rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR:
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 25. 3. 1998, sp. zn. 1 Odon 45/97
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 5. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 511/2006

- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 18. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2030/2007
- Rozhodnutia Vrchných súdov:
- Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe sp. zn. R3 Cmo 1446/94
- Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe sp. zn. 3 Cmo 684/95
- Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe č. j. R 3 Cmo 253/97
- Rozsudok Vrchného súdu v Prahe z 10. 8. 2004, sp. zn. 3 Cmo 293/2003

Contact – email

hardliner7@gmail.com